

Café de la Régence – et sjakksenter

By Vidar Fossum 17. april, 2022

Fra Vidar Fossum har vi fått et historisk blikk tilbake til midten av 1700 og 1800-tallet da Café de la Régence var det viktigste møtestedet for Europas sjakkspillere, og alle tidens betydelige sjakkspillere spilte partier der.

Paul Morphy under en blindsjakkoppvisning i 1858.

I 1681 ble en av Paris' første kaffesalonger åpnet under navnet *Café de la Place du Palais-Royal*. I 1715 skiftet etablissementet navn til *Café de la Régence*, og fra rundt 1740 overtok det som byens sjakksenter etter *Café Procope* i Rue de l'Ancienne-Comédie.

François-André Danican Philidor, av mange ansett som tidens uoffisielle verdensmester, var den første store mester som frekventerte stedet. Senere fulgte blant andre Alexandre Deschappelles og eleven Louis-Charles Mahé de La Bourdonnais, begge regnet blant sin tids beste sjakkspillere. François Antoine de Legall og de noe senere Lionel Kieseritzky og Daniel Harrwitz var profesjonelle sjakkspillere i kafeen.

Mange av tidens berømtheter var regelmessige besøkere, som Denis Diderot, Jean Jacques Rousseau, Napoleon Bonaparte og Benjamin Franklin.

Karl Marx og Friedrich Engels ble 28. august 1844 introdusert for hverandre i kafeen.

Det hevdes at Bjarne Eide spilte sjakk med Lenin der rundt 1900. Det er ikke kjent om Bjarne Eide var medlem av Christiania Schakkselskab (OSS) under sin studietid ved universitetet i Oslo (eller Kristiania som det het den gang), men han spilte sikkert sjakk – og det var i OSS studentene spilte.

Bjarne Eide (født 12.10.1869) var lillebroren til skuespilleren Egil Eide (1868-1946), som var en av Nationaltheatrets hovedkrefter i teatrets første nærmere 40 år. Bjarne Eide ble regnet som et geni, og studerte medisin ved Universitetet i Oslo (eller egentlig Kong Frederiks Universitet). Han tok en fremragende eksamen, og ble invitert til Paris for å arbeide sammen med den berømte kjemikeren og bakteriologen Louis Pasteur (1822-1896). Han skal ha møtt opp på Pasteurs laboratorium og hilst på Pasteur. Imidlertid opplevde han byen Paris som så fantastisk, at han bestemte seg for at han ikke ville leve livet inne på et laboratorium, men ute i byen.

Han finansierte livet sitt delvis som lege. Imidlertid fortelles det at når det var en fra Norge som var hans klient, hadde han problemer med å ta betalt. Som han sa: «En tar ikke betalt av sine venner!» Hans hovedinntektskilde var derfor å skrive reisebrev fra Paris til norske aviser, og han ble gjerne omtalt som «doktor Bjarne Eide, den velkjente Paris-skribenten». Han fortalte om alle deler og sider ved Paris – også underholdningslivet og cabareten.

Ludvig Karsten og Gunnar Heiberg var blant hans nærmeste venner. Det var gjennom Gunnar Heiberg at han ble kjent med Oda Krogh – Heiberg var hennes elsker. Og Bjarne Eide ble også hennes elsker.

Det hevdes at det var i et juleselskap hos søsteren Alexandra Thaulow i 1911 at ideen om en cabaret i Kristiania dukket opp, noe Bokken Lasson selv senere bekreftet. Både Bokken og Vilhelm Dybwad var til stede, og sikkert også Oda Krogh og Bjarne Eide. Der ble ideen om å starte cabareten Chat Noir til, og 1. mars 1912 ble det en realitet. I annonsene sto det at Dr. Bjarne Eide, skulle være konferansier. Det var imidlertid Herman Wildenvey som var det – og ved pianoet satt Marie Flagstad, mor til Kirsten Flagstad.

Det er fremdeles mulig å spille sjakk på restauranten der alle sjakkspillere valfartet for 100-år siden.

Selv om det fortsatt ble spilt sjakk i Café de la Régence etter århundreskiftet, fulgte en lengre nedgangstid. Blant annet ble det avholdt en korrespondansematch mot sjakkklubben i St. Petersburg som endte uten avgjørelse, og før første verdenskrig holdt den senere verdensmester Aleksandr Alekhin til der. Etter en ombygging til restaurant i 1910 endret stedet karakter, og i løpet av første verdenskrig flyttet de fleste av Paris' sjakkspillere over til Café de l'Univers, 1 Place André Malraux – som ikke lenger eksisterer. Men Café de la

Régence eksisterer fremdeles. Nå ligger den i 167 Rue Saint-Honoré – i det samme området den alltid har ligget.